

اصول و مبانی مدیریت از دیدگاه اسلام

درس مدیریت اسلام یکی از دروس مهم و درصد آور برای داوطلبان کنکور ارشد و دکتری مدیریت محسوب می شود و طراحان سوال اخیرا سوالات جزئی تری طرح می کنند . بنابراین این جزوه حاوی مطالب جزئی و کلی مهم است و نکات مهم در قالب جداول و نمودار پوشش داده شده است و باعث صرفه جویی در وقت شما خواهد شد . همچنین این جزوه براساس سوالات کنکور ارشد و دکتری در چند سال اخیر نوشته شده است و در پایان به ۱۰۰ تست مهم پرداخته شده است . این جزوه برای داوطلبین کنکور ارشد و دکتری مناسب است با خواندن این جزوه درصد مناسب از این درس را کسب خواهید کرد . توصیه می شود به علت پر نکته بودن جزوه ، مطالب جزوه به دقت خوانده شود.

مؤلف : خانم ملیحه نظری رتبه ۲۰ ارشد مدیریت دولتی ۹۵

دانشجوی دانشگاه تهران

تابستان ۹۶

مجموعه مباحث:

- ❖ مفهوم مدیریت اسلامی
- ❖ برنامه ریزی
- ❖ تصمیم گیری
- ❖ سازماندهی
- ❖ منابع انسانی
- ❖ رفتار سازمانی
- ❖ رهبری
- ❖ کنترل
- ❖ عدالت
- ❖ النقطه

۱۳- علم مدیریت اسلامی به همراه سایر علوم اسلامی انسان و بشریت را می تواند به سعادت برساند

۱۴- علم مدیریت اسلامی اگرچه تشخیص و تمایز خاص دارد ولی به این معنی نیست که باید الزاما در تمام جهات ، اجزا و حتی روینا ها با مدیریت غیر اسلامی تفاوت کامل داشته باشد .

✓ جایگاه و اهمیت مدیریت در اسلام :

۱. مدیران تاثیر زیادی بر سازمان-محیط و جامعه اسلامی دارند

۲ صنف هستند که هرگاه صالح باشند امت من صالح خواهد شد و هرگاه فاسد باشد امت من فاسد خواهد شد = فقها و امیران
برای هر تغییری در جامعه باید روی این دو دسته دانشمندان و مدیران سرمایه گذاری کرد

۲. مدیران تاثیر زیادی بر دوام یا زوال حکومت و سازمان دارند

در مطالعه بشر هیچ گروه و ملتی را نمی یابیم که در زندگی موفق و پایدار باشد مگر به وجود مدیر و سرپرستی که امور مادی و معنوی آنها را مدیریت نماید پس مدیریت صحیح از عوامل بقا و دوام یک گروه ، سازمان حتی یک ملت است .

امیرالمومنین درباره علل سقوط سیاسی-اجتماعی دولت ها چنین فرمود: برای سقوط دولت ها می توان به ۴ علت استدلال نمود که به نحوه مدیریت باز می گردد :

۱- ضایع کردن اصول (به بی توجهی به ارزش ها و امور اساسی و اعتقادی باز می گردد)

۲- چسبیدن به فروع و اصول جزئی (به امور جزئی و کم ارزش به قول ایت الله جوادی عاملی غرور زیاد مدیر ناشی از شخصیت غیر سالم مدیر است)

۳- مقدم داشتن فرومایگان (به عزل و نصب نادرست که ناشی از فقدان نظام شایسته سالاری در دولت است)

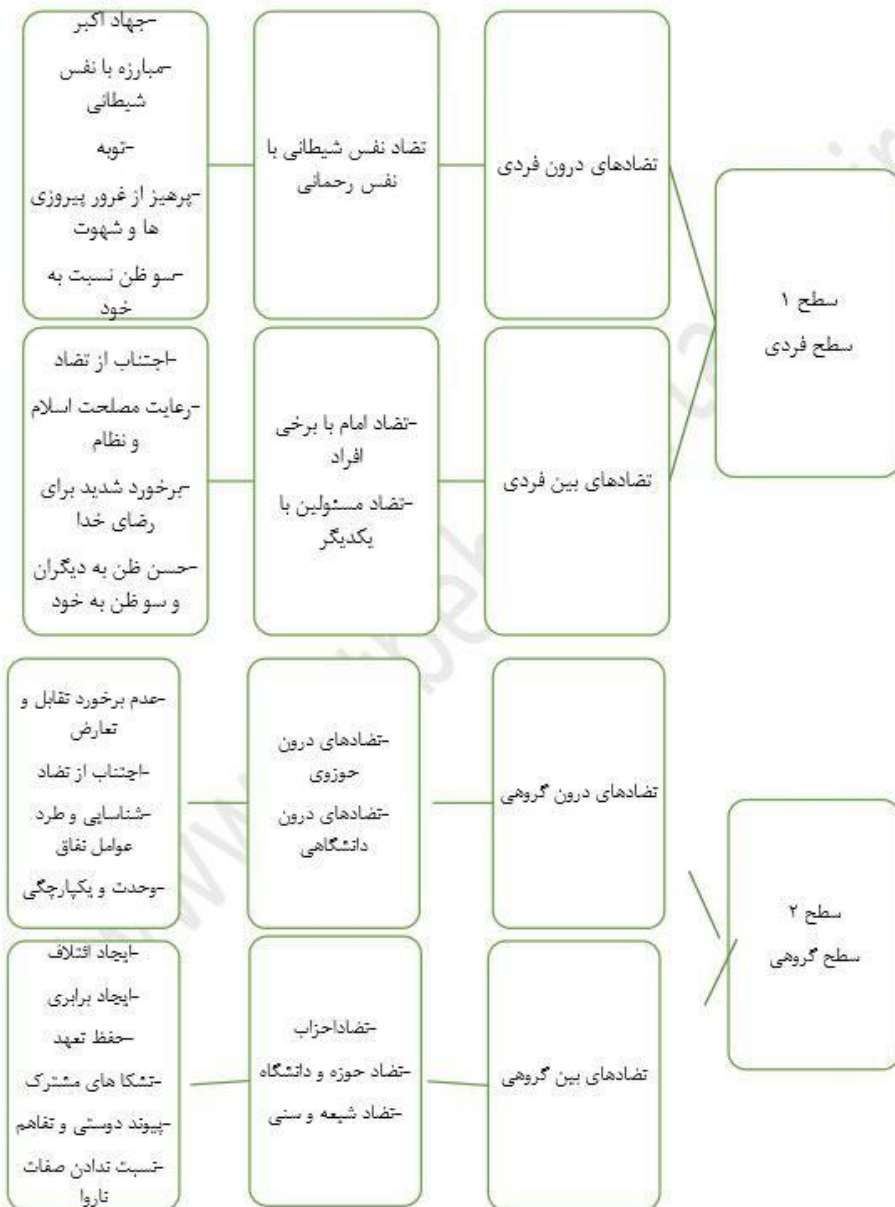
۴- موخر داشتن فرزندان (به عزل و نصب نادرست که ناشی از فقدان نظام شایسته سالاری در دولت است)

امیرالمومنین درباره علل سقوط و شکست فرمود: برای سقوط و شکست به ۴ امر می توان استدلال نمود:

✓ تفاوت های مدیریت در اسلام با مدیریت غیر اسلامی:

مدیریت غیر اسلامی	مدیریت اسلامی	
کسب سود و منفعت مادی رفع نیاز مادی و اهداف سازمان	رشد و کمال انسان تکامل روحی و معنوی انسان قرب الهی و خداگونه شدن توسط رفع نیاز مادی و معنوی انسان	هدف غایی
حق طبیعی فرد یا برگزیدگان مردم	مدیریت در اسلام تکلیف و امانتی از سوی خداست که مسئولیت سنگینی بر عهده دارد	ماهیت
کسب قدرت فردی یا گروهی برای رسیدن به اهداف و منابع خاص	قرب به خدا و خدمت به مردم	انگیزه و نیت
بر مبنای ارزش های مادی و شخصی قابل تغییر و تبدیل	بر پایه ارزش های ثابت الهی که بر مصالح واقعی انسان استوار است	ارزش
وسایل در چارچوب حقوق و ضوابط بیشتر ساخته و متغیر فردی یا گروهی است که با نگرش ماکیاوولی می تواند از آن چارچوب خارج شود	وسایل در چارچوب حقوق ضوابط و احکام اسلامی است یعنی برای رسیدن به اهداف صرفاً از وسایل مشروع استفاده می شود	وسیله
فلسفه نتیجه گراست یعنی ملاک صرفاً رسیدن به هدف سازمان و نتیجه مورد انتظار است	فلسفه تکلیف گرایی است یعنی مدیر تکلیف خود را نسبت به خدا-مردم و سازمان انجام می دهد و برای رسیدن به نتیجه حداکثر تلاش را می کند	فلسفه
از تعقل ابزاری یا کارکردی استفاده می کند که در رابطه با هر رویدادی فایده و سودی را دنبال می کند	از تعقل جوهری و ارزشی استفاده می کند که عملی ذهنی است که با بصیرت به دنبال خیر و مصلحت آدمی است حتی اگر هدف بازدهی اقتصادی نداشته باشد	تعقل
-----	بر مفروضات بنیادی استوار است	مبنایی (مفروضات و نگرش ها)
-----	بر نظریه هایی استوار است که بر مبنای روش تحقیق معتبر در اسلام به دست آمده	روش
موجب سعادت اخروی نمی شود و رفاه دنیوی را تامین می کند و موجب شقاوت اخروی و تخریب انسان می شود	علاوه بر تأثیرات دنیایی به جهان آخرت نیز مربوط می شود و باعث سعادت اخروی می گردد	برد تاثیر مثبت

✓ بر اساس آیات و روایات و دیدگاه امام خمینی انواع تعارض در ۵ سطح تقسیم می شوند
 که هر سطح تقسیمات فرعی دارد تصویر زیر مدل جامع مدیریت تعارض بر اساس دیدگاه
 امام خمینی را نشان می دهد.

✓ تصمیم‌گیری بر مبنای توکل:

سازه‌های توکل به خدا را می‌توان در قالب ابعاد زیر بررسی کرد:

سازماندهی

✓ **اولی الامر:** امور دین و دنیای مسلمانان بر عهده آنان نهاده شده و تفاوت آنها با پیامبر در این است که به آنان وحی نمی‌شود و حق تشریح هیچ حکمی به آنان واگذار نشده است. در روایات شیعه مقصود از اولی الامر همان امامان شیعه است.

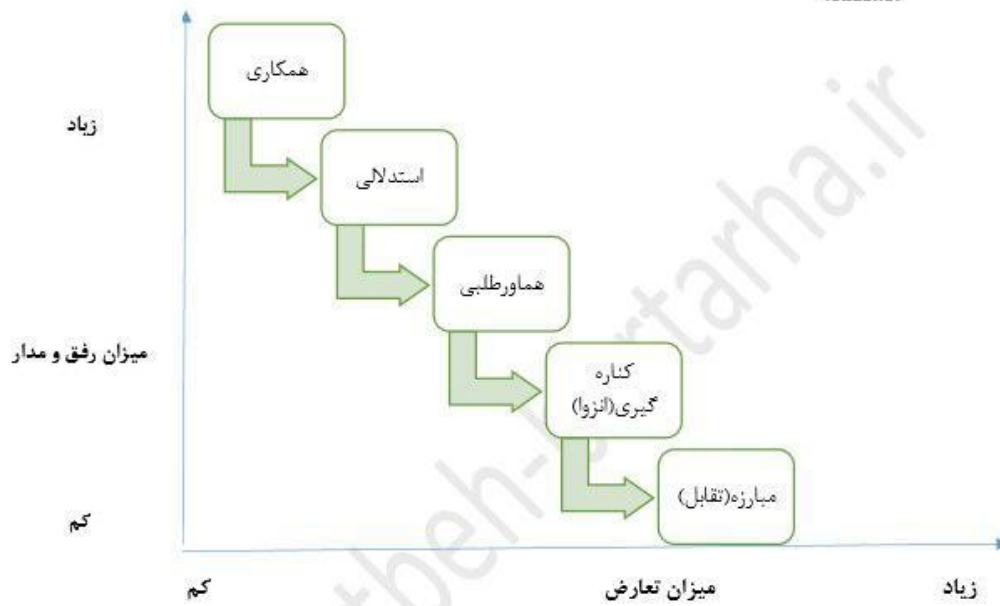
✓ نوعی میل و کشش در هر موجودی به سوی مقصدی که به آن مقصد روان است وجود دارد یعنی موجودات با نیروی مرموزی که در درونشان هست به سوی مقصدشان کشیده می‌شوند. این نیرو همان است که به **هدایت الهی** تعبیر می‌شود.

جلوه های اصول دین در سازمان ها :

<p>تجلی توحید بر سازمان بر نفی قدرت مادی و انسانی و تفهیم برابری ناشی از وحدت خلقت می انجامد مدیر از خودستایی می پرهیزد و زیردست هیچ تحقیری را تحمل نمی کند کارکنان شجاع تربیت می شوند که با اعتقاد به هدف والا کار میکنند نه از روی طمع در این سازمان مجالی برای ظلم و برتری نیست سازمان توحیدی سازمانی عقلانیت گرا-دانش مبنا-خردسالار است آنچه در سازمان حکم می راند خرد و حکمت است و عدل یکی از جلوه های عقلانیت و حکمت گرایی است دانش مدیریت به کمال می رسد و سازمان سازمان خدا می شود تجلی فرهنگ توحید به توسعه فرهنگ عدالت گستر می انجامد (سازمان توحیدی سازمان عدل است وتداعی گر زیبایی وحدت مدار خلقت) نگاه و باور توحیدی از برابری رهنمون می شود (هیچ کس بر دیگری برابری ذاتی ندارد) عدالت زبانی جلوه گر می شود</p>	<p>سازمان توحیدی</p>
<p>سازمان رحمت گستر است که هیچ شر و ناراستی ندارد سازمان اسوه سازمانی حکمت گرا-و رحمت گستر-مقاوم و مسئول است رفتار متعادل و متین دارد کم مصرف و پربازده است تلاش میکند صفات نیکوکاری خود را افزایش دهد و زشتی هارا دور کند با ویژگی حافظ محیط زیست- هادی احاد جامعه و سبقت گیرنده در توسعه خیر مساجد و سازمان خیریه به این الگو باید وفادار باشند ایجاد وحدت از ویژگی پیامبر است و سازمان اسوه باید بین نیروها وحدت ایجاد کند برخورداری از محیط رشد عادلانه و رقابت سالم و همکاری صادقانه ویژگی مکمل سازمان اسوه است</p>	<p>سازمان اسوه نبوی (رحمت گستر)</p>
<p>دنیا راه و آخرت مقصد است و هر ۲ تقویت کننده یکدیگرند و شان مزرعه به خانه تفاوت ندارد حد نهایت تلاش سازمان رسیدن به تعالی است که با خدمت به دیگران و مسئولیت پذیری در برابر جهان آفرینش حاصل می شود سازمان پارسا سازمانی آینده نگر و آینده ساز است و هوشمند و بصیر دنیا ساز است اما دنیا گرا نیست <u>سازمانی که دنیا را همچون مزرعه آخرت می بیند ولی آن را هدف قرار نمی دهد بلکه ابزار قرار می دهد</u> سازمانی پارسا و نیکوکار با رویکردی فرادنیایی <u>سازمانی بسیار سودجو و منفعت طلب ولی بنده سود و منفعت دنیا نیست</u> <u>سود و ثروت را در جهت خدمت به خلق افزایش می دهند</u></p>	<p>سازمان آخرت گرا(آینده نگر)</p>

✓ استراتژی های مدیریت تعارض بر اساس مورد کاوی های قران

راهبرد تقابل و مبارزه باید به عنوان آخرین حربه و استراتژی مورد استفاده قرار گیرد و بعد از آن به ترتیب استراتژی همکاری-استدلالی-هماوردطلبی و کناره گیری مقدم هستند.

۵۴. براساس این استراتژی انضباط به نیکوکاران پاداش داده می شود و بدکاران تنبیه نمی شوند؟

(۱) استراتژی تضایفی

(۲) استراتژی تقویت مثبت

(۳) استراتژی تقویت منفی

(۴) استراتژی تنازلی

۵۵. قیاس و استدلال ابزاری است که در این سطح از ادراک فردی استفاده می شود؟

(۱) معرفت شهودی

(۲) معرفت عقلی

(۳) معرفت تخیلی

(۴) معرفت حسی

۵۶. نیاز فضایل اخلاقی در کدام سطح از سلسله مراتب نیازها در سازمان اخرت گرا قرار دارد؟

(۱) نیاز مدنی

(۲) نیاز عقلی

(۳) نیاز الهی

(۴) نیاز مادی

۵۷. قاعده نفی سبیل به کدامیک از روش های حل تضاد اشاره دارد؟

(۱) استراتژی کناره گیری

(۲) استراتژی مصالحه

(۳) استراتژی مذاکره

(۴) استراتژی مبارزه و جنگ